

Uniwersytet Rzeszowski

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Niedzieli pt. *Rola nauczyciela-wykładowcy w kształceniu praktycznym z zakresu medycyny estetycznej* (Promotor: dr hab. Barbara Nowak prof. UKEN)**

Tematyka rozprawy doktorskiej autorstwa mgr Katarzyny Niedzieli jest aktualna, oryginalna i istotna zarówno poznawczo, jak i praktycznie.

Medycyna estetyczna stanowi dynamicznie rozwijający się obszar praktyki medycznej, który jednak pozostaje wciąż słabo opisany w kontekście pedagogicznym i dydaktycznym. W literaturze medycznej istnieje poważna luka badawcza w opisywanym zakresie. Wprawdzie pojawiają się pojedyncze prace, jednakże badania koncentrują się często na kompetencjach studentów i na praktykach edukacyjnych, a nie tylko na samych nauczycielach. Wciąż brak dużych, systemowych badań ujmujących w sposób holistyczny problemy medycyny estetycznej, a zwłaszcza kształcenia w tym zakresie. W porównaniu do klasycznych dziedzin medycyny (np. chirurgii czy dermatologii), ilość badań naukowych szczegółowo analizujących dydaktykę medycyny estetycznej, role nauczycieli i efektywność metod edukacyjnych jest zatem nadal ograniczona. Wynika to m.in. z faktu, że medycyna estetyczna sama w sobie nie ma jeszcze formalnych, ustandaryzowanych ram akademickich w wielu krajach, w tym w Polsce.

Autorka trafnie zatem, identyfikuje istniejącą lukę badawczą koncentrując się na roli nauczyciela-wykładowcy w kształceniu praktycznym, a więc na elemencie kluczowym dla bezpieczeństwa pacjenta oraz jakości świadczeń medycznych. Od nauczycieli oczekuje się bowiem, że bezpieczeństwo pacjenta będzie fundamentem nauczania – włączając umiejętność rozpoznawania i reagowania na powikłania oraz właściwego zarządzania ryzykiem. Współczesne nauczanie medycyny estetycznej często łączy wiedzę z dermatologii, chirurgii plastycznej, psychologii pacjenta, pedagogiki i dydaktyki, a nawet estetyki i sztuki, co pozwala na pełniejsze zrozumienie estetycznych aspektów zabiegów. Wychodząc naprzeciw specyfice kształcenia w zakresie medycyny estetycznej Autorka łączy w rozprawie dwie dziedziny

nauki – pedagogikę oraz nauki o zdrowiu – co nadaje jej charakter interdyscyplinarny i zwiększa jej wartość naukową. Z racji swojej pracy zawodowej Autorka okazała się być osobą kompetentną, znającą problematykę i posiadającą dobre rozeznanie w źródłach i rozporządzeniach prawnych dotyczących badanego tematu.

Struktura pracy liczącej 356 stron ma charakter problemowy. Można wyodrębnić w niej część teoretyczną i metodologiczno-empiryczną. Całość składa się ze wstępu i dziesięciu rozdziałów, w tym zakończenia oraz bibliografii, spisu tabel, spisu rysunków oraz załączników. W pracy wyodrębniono także streszczenia - w języku polskim i angielskim.

Omówienie i ocenę treści opracowania rozpocznę od wstępu. *Wstęp* zawiera uzasadnienie wyboru tematu, określenie przedmiotu i celów badań, sformułowanie problemów badawczych i hipotez oraz zarys struktury pracy. Jest poprawny formalnie i logiczny, jednak zbyt rozbudowany opisowo, a jednocześnie niewystarczająco problematyzujący status medycyny estetycznej jako obszaru edukacji akademickiej. Brakuje także wyraźnego wskazania, *dlaczego właśnie perspektywa nauczyciela* jest kluczowa wobec innych możliwych perspektyw (student, instytucja, system kształcenia).

Część teoretyczna (pięć rozdziałów) obejmuje charakterystykę medycyny estetycznej jako obszaru praktyki, charakteryzuje specyfikę i znaczenie kształcenia praktycznego w kształtowaniu kompetencji słuchaczy z zakresu medycyny estetycznej, eksponuje znaczenie kompetencji twardych i miękkich u nauczycieli medycyny estetycznej, koncentruje także uwagę na wymaganiach kwalifikacyjnych stawianych nauczycielom-wykładowcom medycyny estetycznej oraz perspektywom pracy w tym zawodzie. Struktura tej części jest logiczna i poprawna. Zabrakło jednak wyraźnego rozdziału poświęconego dydaktyce klinicznej/symulacyjnej, która byłaby naturalnym pomostem między teorią a badaniami własnymi. Do części teoretycznej powinien (moim zdaniem) być również włączony rozdział siódmy pt. *Metodologia analityczna: wnioski na podstawie kwerendy literatury dotyczącej roli nauczyciela-wykładowcy w nauczaniu medycyny estetycznej*, który został umieszczony w części metodologicznej, pomiędzy rozdziałem VI – *Metodologia badań własnych* i VIII – *Zastosowanie wybranych metod jakościowych w analizie kształcenia medycyny estetycznej*. Autorka przedstawia w nim informacje nt. przeprowadzonej kwerendy literatury (powinny raczej znaleźć się we wstępie pracy) oraz powieliła zagadnienia, które zostały już przedstawione we wcześniejszych rozdziałach teoretycznych dysertacji. Być może jest to wynikiem błędnego uznania przez Autorkę „kwerendy” za metodę badawczą, co spowodowało niewłaściwe osadzenie części treści pozyskanych z literatury przedmiotu w części metodologicznej. Wyjaśniając tę nieprawidłowość należy podkreślić, że kwerenda to etap poprzedzający badania

naukowe, mający na celu znalezienie źródeł w zakresie realizowanego tematu. Nie może być traktowana jako metoda badawcza. Zasadnym byłoby zatem wykorzystanie treści z rozdziału VII w części teoretycznej. Pomijając te niedoskonałości warto podkreślić, że część teoretyczna pracy została opracowana rzetelnie i obszernie. Autorka wykazała się bardzo dobrą orientacją w klasycznych i współczesnych teoriach kształcenia dorosłych, pedagogice zawodowej i klinicznej, problematyce kompetencji nauczycielskich w edukacji praktycznej. Na uwagę zasługuje bogactwo literatury źródłowej oraz umiejętne wykorzystanie literatury zagranicznej, co wzmacnia wartość poznawczą rozprawy i pozwala osadzić analizowane zagadnienia w szerszym, międzynarodowym kontekście. Przegląd literatury prowadzi logicznie do sformułowania własnych założeń badawczych.

W całej pracy widoczne jest dążenie Autorki, aby w sposób jak najbardziej szeroki i pogłębiony zaprezentować zagadnienia związane z realizowanym tematem pracy. Zauważamy to wyraźnie w rozdziale VI pt. *Metodologia badań własnych*, zapoznając się z przyjętym paradygmatem badawczym; opisem celów i problemów badawczych; charakterystyką próby badawczej, jak również przy charakterystyce zastosowanych metod, technik i narzędzi badawczych. Chcąc dokonać nie tylko rejestracji określonych zachowań, zdarzeń, ale także wnikać w sferę afektywną badanych Autorka zdecydowała się na zastosowanie w badaniach paradygmatu interpretatywnego i podejścia jakościowego. Przedmiotem badań uczyniła nauczyciela i jego rolę w *procesie kształcenia praktycznego w zakresie medycyny estetycznej* (s. 131). Bardzo rozbudowane zostały cele badawcze, których Autorka sformułowała aż siedem. Uogólniając, zmierzają one do optymalizacji procesu kształcenia praktycznego w zakresie medycyny estetycznej, a także uporządkowania istniejącego w tej dziedzinie aparatu pojęciowego. Zarówno przedmiot, jak i cele badawcze zostały sformułowane w sposób poprawny i zgodny z tematem badawczym.

W badaniach znalazło zastosowanie kilka metod, a mianowicie: analiza źródeł, studium przypadku, analiza porównawcza. Podstawową metodą było studium przypadku. Metody te zostały poprawnie scharakteryzowane i w wystarczający sposób uzasadniono ich wybór w kontekście specyfiki medycyny estetycznej. Pojawił się jednak tutaj błąd merytoryczny - o czym już powyżej pisałam – Autorka zaliczyła w poczet zastosowanych metod - kwerendę literatury, co należy uznać za niewłaściwe. Prawidłowo, zostały dobrane techniki badawcze, tj.: analiza dokumentów, obserwacja, wywiad, ankieta oraz narzędzia badawcze: kwestionariusz ankiety, arkusze wywiadów z nauczycielami i słuchaczami oraz formularz oceny jakości zajęć przez studentów z wykorzystaniem skali Likierta. Trzeba zaznaczyć, że Autorka nie posłużyła się bezpośrednio metodą sondażu diagnostycznego (brak informacji o tej metodzie w rozdziale

metodologicznym), jednakże wykorzystwała ankietę jako technikę wzbogacającą metodę studium przypadku. Strukturalnie zatem rozdział jest poprawny, ale metodologia nie jest wystarczająco „widoczna” jako oś pracy.

Badania zostały przeprowadzone na przełomie roku 2022 i 2024 w grupie wykładowców i słuchaczy studiów podyplomowych oraz uczestników szkoleń i kursów z zakresu medycyny estetycznej organizowanych dla różnych grup zawodowych, tj. lekarzy, stomatologów, kosmetologów, pielęgniarek, fizjoterapeutów. Badania właściwe przeprowadzone w okresie maj-sierpień 2024, zostały poprzedzone podwójnym pilotażem (pierwszy w 2022 r., drugi w 2023 r.). W pracy nie odnajdujemy głębszego uzasadnienia celów, a także bardziej szczegółowych informacji o wynikach tychże badań. Można jednak domniemywać, że były one potrzebne ponieważ posłużyły ocenie jakości i przydatności narzędzi diagnostycznych i jak zaznaczyła Autorka *wszystkie narzędzia okazały się właściwe* (s. 152). Jeżeli zaś chodzi o drugie badanie pilotażowe, jego wyniki utwierdziły Autorkę w przekonaniu, że warto będzie objąć badaniami zasadniczymi także *afektywną część dobrostanu* (s. 152). Rozdział poświęcony metodologii badawczej kończy *charakterystyka osób badanych*. Przedstawiono w niej najbardziej istotne informacje dotyczące uczestników badań. Wynika z nich, że w badaniach właściwych uczestniczyło 221 respondentów, w tym 206 studentów/słuchaczy i 15 nauczycieli, 84% badanych stanowiły kobiety, dominowały osoby z kategorii wiekowej 25-32 lata. Teren badawczy stanowiły 3 placówki edukacyjne w Katowicach i jedna we Wrocławiu. Moje wątpliwości w tym zakresie wzbudza duża dysproporcja liczbowa pomiędzy badanymi nauczycielami i słuchaczami, ale prawdopodobnie wynikało to z zamierzeń badawczych Autorki, aby jak najwięcej informacji uzyskać od osób będących odbiorcami (podmiotem) kształcenia praktycznego z zakresu medycyny estetycznej. Brakuje mi także bardziej dokładnych danych dotyczących placówek, gdzie były prowadzone badania.

Część empiryczna z kolei, obejmuje: prezentację wyników badań ilościowych, analizę danych jakościowych, odniesienia do literatury. Prezentacja wyników badań została połączona z wnioskowaniem i dostarcza wielu cennych informacji służących optymalizacji procesu kształcenia praktycznego, z punktu widzenia osób prowadzących zajęcia praktyczne i ich uczestników. Uwzględnia ona m.in. postawy i zaangażowanie wykładowców w proces kształcenia, ocenę najważniejszych kompetencji kluczowych nauczycieli i oczekiwań słuchaczy w tym zakresie, opinię obydwu grup badanych dotyczącą najbardziej efektywnych w kształceniu praktycznym metod dydaktycznych, identyfikację wyzwań napotykanym przez

nauczycieli i stosowanych taktyk radzenia sobie z nimi. Warto podkreślić, że duża grupa badanych uczestników zajęć praktycznych zwiększa wiarygodność uzyskanych wyników.

Autorka podjęła także próbę porównania modeli kształcenia nauczycieli - wykładowców w zakresie medycyny estetycznej w Polsce i Wielkiej Brytanii. Wykorzystała do tego różne źródła literaturowe i dokumenty prawne. Rozdział ten poszerza i wzbogaca wachlarz wiedzy na temat organizacji i realizacji kształcenia praktycznego w medycynie estetycznej i co ważne może stanowić inspirację do odrębnych, pogłębionych badań w tym zakresie z wykorzystaniem obserwacji, wywiadów, ankiet.

W części empirycznej pojawiają się jednak pojedyncze błędy i nieścisłości, np. błędy liczbowe i procentowe w tabelach (np. tab. 9), brak danych procentowych (np. tab. 10), błędy przy analizie danych zaprezentowanych w tabelach (np. w tab. 8), błędy interpretacyjne i przy wnioskowaniu.

Podsumowując, struktura tej części jest przejrzysta, lecz dominuje opis wyników nad ich interpretacją. Strukturalnie część empiryczna nie równoważy objętościowo części teoretycznej, co osłabia charakter stricte badawczy rozprawy. Wnioski są zbyt ogólne, brak wyraźnego rozdzielenia wniosków teoretycznych i praktycznych, rekomendacje nie są jednoznacznie powiązane z konkretnymi wynikami badań. W pracy są także błędy językowe i stylistyczne.

Zasygnalizowane potknięcia nie podważają jednak wartości teoretycznych i praktycznych pracy. Na podkreślenie zasługuje duży wkład pracy, jaki został włożony w jej powstanie. Praca jest obszerna (357 ss.), wielowątkowa – widać, że Autorka solidnie podeszła do tematu, starając się pomieścić w opracowaniu możliwie, jak najwięcej zagadnień i informacji. Nie pozostało to jednak bez wpływu na niedociągnięcia, na które zwróciłam uwagę.

Reasumując, stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Katarzyny Niedzieli pt. *Rola nauczyciela- wykładowcy w kształceniu praktycznym z zakresu medycyny estetycznej* przygotowana pod kierunkiem dr hab. Barbary Nowak, prof. UKEN spełnia wymogi stawiane przed pracami tego typu i wnoszę o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów postępowania doktorskiego, w tym do publicznej obrony rozprawy.

Rzeszów, 15 marca 2026 r.

dr hab. Jolanta Lenart, prof. UR

